

raport

**OCENA SZACUNKOWA PROJEKTU
PROGRAMU OPERACYJNEGO
NA LATA 2007-2013
WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO-
SUPLEMENT**

(PROJEKT ZE STYCZNIA 2007)

WARSZAWA, LUTY 2007

Raport powstał w ramach ekspertyzy „Ocena szacunkowa projektów 16-stu

Spis treści

Spis treści	3
1. Wprowadzenie (zakres ewaluacji, zespół autorski, przebieg prac, trudności w realizacji kolejnych zadań)	4
2. Przyjęte założenia i opis zastosowanej metodyki	5
2.1. Założenia badawcze	5
2.2. Realizowane zadania	6
2.3. Kryteria oceny, obszary problemowe oraz pytania badawcze w ramach kolejnych zadań	8
2.4. Zastosowane metody i techniki badawcze	11
2.5. Konsultacje z zespołem programującym	11
3. Aktualizacja oceny trafności alokacji finansowych z punktu widzenia sformułowanych celów Programu	13
3.1. Ogólna charakterystyka zadania	13
3.2. Kompletność i wewnętrzna spójność zakładanych alokacji finansowych	14
3.3. Adekwatność alokacji finansowych względem zakładanych w RPO celów rozwoju	15
3.4. Realność preliminowanych kwot	22
3.5. Trwałość procesów rozwoju	27
4. Aktualizacja oceny systemu wskaźników realizacji	31
4.1. Ogólna charakterystyka zadania	31
4.2. Użyteczność i poprawność merytoryczna proponowanych wskaźników	32
4.3. Spójność wewnętrzna proponowanych wskaźników	34
4.4. Spójność zewnętrzna proponowanych wskaźników	35
5. Wnioski i rekomendacje końcowe	37

1. Wprowadzenie (zakres ewaluacji, zespół autorski, przebieg prac, trudności w realizacji kolejnych zadań)

2. Przyjęte założenia i opis zastosowanej metodyki¹

2.1. Założenia badawcze

W realizacji uzupełniającej oceny *ex-ante* Regionalnego Programu Operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego przyjęto kilka założeń dotyczących, z jednej strony charakteru ocenianego dokumentu, z drugiej zaś celu, zakresu oraz podstawy odniesienia formułowanych ocen. Przyjęto zatem, że:

1. Przedstawiana poniżej ewaluacja ma charakter uzupełniający i ogranicza się do dwóch jedynie zadań (szerzeń o zadaniach traktuje poniższy podrozdział 2.2):
  - ↳ aktualizacja oceny trafności alokacji finansowych z punktu widzenia sformułowanych celów programu,
  - ↳ aktualizacja oceny systemu wskaźników realizacji.
2. Regionalny Program Operacyjny z definicji jest programem operacjonalizującym Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia i z ustaleniami tego dokumentu wykazywać musi pełną spójność zewnętrzną. Jak wiadomo, zasadniczą funkcją NSRO jest przygotowanie programowych podstaw absorpcji przez Polskę spodziewanych strumieni finansowych UE w latach 2007-2013. To też sprawia, że ustalenia w zakresie proponowanych przez Województwo alokacji finansowych są kluczowym elementem Programu i podlegać muszą szczególnej trosce. Drugim podstawowym wyznacznikiem ustaleń RPO jest Strategia Rozwoju Województwa.
3. Cele oceny *ex ante* wiążą się ściśle z zawartymi w odpowiednich dokumentach, wytycznymi Komisji Europejskiej w zakresie ewaluacji *ex ante*. Zgodnie z nimi cele te wyjaśniają pytania ewaluacyjne, które ogólnie rzecz biorąc bazują na kryteriach oceny, pogrupowanych w następujące główne kategorie²:
  - ↳ związane z trafnością programu,
  - ↳ związane z jego skutecznością,
  - ↳ związane z jego efektywnością
  - ↳ związane z jego użytecznością i trwałością w dłuższej perspektywie czasowej.
4. Przyjmuje się, że wyniki przeprowadzanej ewaluacji powinny przyczynić się do udoskonalenia RPO. Założenie to sprawia, iż może zaistnieć asymetria pomiędzy wskazywanymi stronami pozytywnymi Programu a ocenami umożliwiającymi jego poprawę.

¹ W ostatecznej wersji Raportu, założenia metodyczne zostaną nieco poszerzone, zwłaszcza w odniesieniu do podrozdziału 2.5 (Konsultacje z zespołem programującym) oraz podrozdziału 2.4 (Zastosowane metody i techniki badawcze).

² Zob. *Guide to the Evaluation of Socio-Economic Development*, www.evaled.info/frame_guide_part2.asp

5. Dla realizacji każdego z zadań ewaluacji sformułowane zostały zespoły kryteriów oceny, rozwijane następnie przez zestawy pytań ewaluacyjnych ukierunkowujących przeprowadzane oceny.
6. Od strony metodycznej przeprowadzana ewaluacja oparta jest na odpowiednich wytycznych Komisji Europejskiej zawartych głównie w następujących dokumentach (pomijając cytowany wyżej Przewodnik):
  - a) *The New Programming Period, 2007-2013: Methodological Working Papers Draft Working Paper on Ex Ante Evaluation. Draft: October 2005.*
  - b) *Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.*
  - c) *Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999.*
  - d) *The New Programming Period, 2007-2013: Methodological Working Papers Draft Working Paper [X]. Indicators for monitoring and evaluation: a practical guide.*
7. W przeprowadzanej ewaluacji brano także pod uwagę, wydane przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Procedury przygotowania programów operacyjnych na lata 2007-2013 w ramach NSRO.
8. Przeprowadzane oceny nawiązują do metodyki zawartej w sporządzonym dla pierwszej fazy ewaluacji, Raporcie Metodologicznym pt. „Ocena szacunkowa projektów 16-stu Regionalnych Programów Operacyjnych oraz Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013”. . Raport opracowany był przez WYG International sp. z o.o.³ i zaakceptowany przez MRR.
9. Przedmiotem oceny był projekt „Regionalnego Programu Operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007 – 2013”, z dnia 10 stycznia 2007 r.
10. W ocenie uwzględniono „Prognozę oddziaływania makroekonomicznego realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2013.” z listopada 2006 r.

2.2. Realizowane zadania

Zgodnie z przedstawionym przez Zleceniodawcę zamówieniem, ewaluacja Regionalnego Programu Operacyjnego przeprowadzana jest w odniesieniu do dwóch następujących zadań głównych:

↳ **Zadanie 1. Aktualizacja oceny trafności alokacji finansowych z punktu widzenia sformułowanych celów programu.**

W ocenie trafności alokacji można wskazać trzy podejścia:

- 1) **Ocena w świetle zakładanych celów (priorytetów) rozwoju.**

³ WYG Internacional Sp. z o.o. jest instytucją przeprowadzającą ewaluację RPO na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Jeżeli przyjąć, że cele te zostały zdefiniowane poprawnie w świetle głównych wyzwań województwa, wówczas stanowią one „wytęcza” dla projekcji finansowych, które to jednocześnie stają się finansowym instrumentem ich realizacji. To podejście do oceny trafności oparte może być na dwóch przesłankach

- a) przedstawionych w RPO kryteriach (podstawach) alokacji, które ujawniać powinny przynajmniej w ogólnym zarysie, uzasadnienie przyjętej struktury wydatków dla poszczególnych priorytetów,
- b) ogólnej wiedzy oceniającego dotyczącej charakteru zjawisk ujmowanych poszczególnymi priorytetami.

2) Ocena trafności alokacji finansowych na podstawie dokładnego przeanalizowania każdego z odrębnych działań w ramach priorytetu.

Tylko dokładne przeanalizowanie każdego z odrębnych działań w ramach priorytetu umożliwiłoby bardziej jednoznaczne wnioskowanie, co do słuszności alokowanych środków. Trzeba jednak zauważyć, że:

- a) po pierwsze, tylko w części RPO ujawnione są działania, część zaś je ignoruje (nie były one obligatoryjne do opracowania w RPO),
- b) po drugie, przeanalizowanie kapitałochłonności odrębnie każdego z działań znacząco wykraczający poza możliwości naszej oceny.

Tam, gdzie jest to możliwe autorzy ewaluacji podejmują dyskusję o słuszności alokacji. Są też opinie podważające przedstawiane w RPO propozycje, ale na podstawie posiadanych informacji nie są możliwe jednoznaczne – tzn. oparte na niepodważalnych dowodach, twierdzenia o trafności.

3) Ocena trafności w świetle możliwości finansowych województwa (możliwości współfinansowania).

Można sobie wyobrazić, że teoretycznie zaproponowana w RPO projekcja finansowa jest trafna w świetle powyższych dwóch podejść. Nie znaczy to przecież, że preliminowane sumy nie mogą przekraczać potencjalnych możliwości sektora publicznego i prywatnego w zakresie „składkowych części”.

Problem ten nie jest łatwy do oceny, niemniej autorzy Raportu uważają, iż konieczne jest podjęcie przynajmniej dyskusji w tym względzie.

4) Ocena trafności alokacji finansowych w świetle potencjalnej siły wpływu na dynamikę rozwoju województwa.

Podstawą takiego ujęcia oceny mogłyby być wyniki prognozy wpływu makroekonomicznego, pod warunkiem modelu rozróżniającego struktury preliminowanych środków w układzie priorytetów.

Odnośnie charakteryzowanego zadania Zleceniodawca zaproponował dwa pytania badawcze:

- ↳ Czy dokonane alokacje finansowe w ramach programów operacyjnych są trafne z punktu widzenia celów programu?
- ↳ Czy w świetle zapisów programu operacyjnego (biorąc pod uwagę alokacje finansowe) założone wartości docelowe wskaźników przyjętych w RPO są realne i jaka jest szansa ich osiągnięcia?

Uważamy, że w przygotowywanej ocenie są one w pełni respektowane. Problem ujęty w pytaniu pierwszym rozwijany jest w dwóch podrozdziałach:

3.3. Adekwatność alokacji finansowych względem zakładanych w RPO celów rozwoju

3.4. Realność preliminowanych kwot.

Dodatkowo (wykraczając poza zakres powyższych pytań), ocena uwzględnia jeszcze ważny aspekt trwałości rozwoju generowanego finansowym wsparciem (podrozdział 3.5) oraz spójności wewnętrznej przedstawianych struktur podziału środków (podrozdział 3.2).

Problem ujęty w pytaniu drugim dotyczy, w naszym zrozumieniu bardziej kwestii wskaźników, aniżeli alokacji finansowych. Jest on więc podejmowany w ramach podrozdziału oraz 4.4, poświęconym zadaniu 2.

↳ **Zadanie 2. Aktualizacja oceny systemu wskaźników realizacji.**

Celem analizy jest zweryfikowanie zasadności zaproponowanych w programie operacyjnym wskaźników oraz szansy osiągnięcia ich wartości docelowych.

Ocena doboru proponowanych w RPO wskaźników kwantyfikujących priorytety zostanie dokonana przede wszystkim z punktu widzenia:

- ↳ kwantyfikowalności zamierzeń RPO ze względu na dziedzinę oddziaływania,
- ↳ kompletność wskaźników w kontekście przedmiotowym, czyli względem składników ROP,
- ↳ kompletność wskaźników w kontekście metodycznym, czyli względem kryteriów oceny realizacji RPO: trafności, skuteczności, efektywności, trwałości, użyteczności,
- ↳ trafności przyjętych wskaźników,
- ↳ zgodności wskaźników ze wskaźnikami przyjętymi w najważniejszych dokumentach strategicznych poziomu wspólnotowego, krajowego i regionalnego (cele lizbońskie, cele Europejskiej Strategii Zatrudnienia, Strategiczne Wsparcie Wspólnoty, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, Strategia Województwa, strategie sektorowe)
- ↳ Spójności wskaźników o obrębie RPO,
- ↳ Realności zakładanych w RPO wartości docelowych

2.3. Kryteria oceny, obszary problemowe oraz pytania badawcze w ramach kolejnych zadań

2.3.1. Kryteria i obszary problemowe

ZADANIE 1. Aktualizacja oceny trafności alokacji finansowych z punktu widzenia sformułowanych celów programu

Przyjęte kryteria oceny:

- ↳ Kompletność
- ↳ Spójność
- ↳ Adekwatność
- ↳ Realność
- ↳ Trwałość

Obszary problemowe oceny:

- ↳ Kompletność i wewnętrzna spójność zakładanych alokacji finansowych
- ↳ Adekwatność alokacji finansowych względem zakładanych w RPO celów rozwoju
- ↳ Realność preliminowanych kwot
- ↳ Trwałość procesów rozwoju

ZADANIE 2. Aktualizacja oceny systemu wskaźników realizacji

Przyjęte kryteria oceny:

- ↳ Użyteczność
- ↳ Poprawność merytoryczna
- ↳ Spójność

Obszary problemowe oceny:

- ↳ Użyteczność i poprawność merytoryczna proponowanych wskaźników
- ↳ Spójność wewnętrzna proponowanych wskaźników
- ↳ Spójność zewnętrzna proponowanych wskaźników

2.3.1. Pytania badawcze

ZADANIE 1. Aktualizacja oceny trafności alokacji finansowych z punktu widzenia sformułowanych celów programu

1. Czy przedstawiane struktury preliminowanych środków finansowych są klarowne, a także czy zachowana jest wewnętrzna spójność zestawień tabelarycznych?

Pytania pomocnicze:

- ↳ Czy jasno sformułowane są składowe struktury preliminowanych środków finansowych?
- ↳ Czy zaproponowane zestawienia tabelaryczne odznaczają się wewnętrzną zgodnością?

2. Czy zaproponowana struktura wydatkowania środków finansowych odzwierciedla przyjęty układ celów rozwoju województwa?

Pytania pomocnicze:

- ↳ Czy przedstawiono kryteria rozdziału środków finansowych?
- ↳ Czy podział środków uwzględnia ważność priorytetów?
- ↳ Czy przyjęta struktura podziału środków finansowych między priorytety była rozważana w prognozach wpływu makroekonomicznego?

3. Czy wysokość środków finansowych nie przekracza możliwości województwa w pozyskiwaniu funduszy, a także współfinansowania?

Pytania pomocnicze:

- ↳ Czy zaproponowane alokacje nie są sprzeczne z ustaleniami NSRO?
- ↳ Czy możliwości współfinansowania działań ze strony samorządów i podmiotów prywatnych jest realistyczne?
- ↳ Czy osiągnięcie zakładanych celów jest realistyczne w przewidzianym czasie i przy przewidzianych możliwościach wykonawczych?

4. W jakim zakresie zakładana struktura wydatków zainicjuje względnie trwałe procesy rozwoju?

Pytania pomocnicze:

- ↳ Czy zamieszczono przewidywany wpływ Programu na mechanizmy rynkowe
- ↳ Czy uwzględniono propozycje UE oraz Rządu RP w zakresie proporcji rozdziału środków finansowych pomiędzy obszary innowacyjne i tradycyjne?
- ↳ Czy zakończenie finansowania danego priorytetu nie będzie skutkowało zanikiem zjawisk rozwojowych, których priorytet dotyczy?

ZADANIE 2. Aktualizacja oceny systemu wskaźników realizacji

1. Czy proponowane wskaźniki odpowiadają wymogom monitorowania przebiegu realizacji celów rozwoju?

Pytania pomocnicze:

- ↳ Czy zdefiniowane wskaźniki są kompletne?
- ↳ Czy zdefiniowane wskaźniki są poprawne i merytorycznie uzasadnione?
- ↳ Czy zdefiniowane wskaźniki są mierzalne, dostępne, a ich koszt pozyskania nie jest nadmierny?
- ↳ Czy zaproponowane wskaźniki i ich wartości docelowe tworzą podstawę dla przyszłego systemu monitoringu i ewaluacji wdrażania programu operacyjnego?

2. Czy zestawy wskaźników cechuje dostateczna wzajemna spójność?

Pytania pomocnicze:

- ↳ Czy wskaźniki przedstawione w programie są logicznie powiązane z celami i priorytetami?
- ↳ Czy związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy produktami, rezultatami i oddziaływaniami zostały prawidłowo zdefiniowane?

3. Czy proponowane wskaźniki wykazują spójność z ważnymi dla RPO wskaźnikami innych dokumentów, w tym prognozy, oddziaływania makroekonomicznego?

Pytania pomocnicze:

- ↳ Czy zdefiniowane wskaźniki są spójne ze wskaźnikami zawartymi w NSRO?
- ↳ Czy w świetle oceny efektu makroekonomicznego wartości docelowe wskaźników są poprawne?
- ↳ Czy w świetle proponowanych alokacji finansowych wartości docelowe są realne?

2.4. Zastosowane metody i techniki badawcze

Ewaluację RPO oparto na dwóch głównych podejściach metodycznych:

- ↳ analizie dokumentacji
- ↳ panelu ekspertów
- ↳ elementach metody benchmarkingu

ANALIZA DOKUMENTACJI

Była to głównie jakościowa analiza danych zastanych, która bazowała na wiedzy badaczy oraz ich zrozumieniu danego zagadnienia. Wieloaspektowa krytyczna analiza dokumentu programowego, wraz z powiązanymi z nim dokumentami strategicznymi i odpowiednią legislacją była podstawą do oceny poprawności warsztatowej dokumentu programowego oraz jego logiki w sensie spójności wewnętrznej i zewnętrznej.

W ocenie spójności analiza dokumentów współistniała z metodą panelu ekspertów. Przy analizie spójności zewnętrznej można m.in. doszukać się elementów benchmarkingu.

PANEL EKSPERTÓW,

Przez Panel ekspertów rozumiemy przede wszystkim Zespół realizujący ocenę według przyjętych ustaleń (w sumie 6 osób). Panel ekspertów zbierał się głównie w Krakowie (z uwagi na miejsce zamieszkania większości osób), ale też w Warszawie i Nowym Sączu. Zasady pracy panelu przedstawione zostaną w ostatecznej wersji Raportu oceny.

2.5. Konsultacje z zespołem programującym

Ważnym elementem procesu ewaluacji są konsultacje z Zespołami Programującymi w Województwie. Zgodnie z tym założeniem, konsultacje takie zapoczątkowane zostaną, przesłaniem roboczej wersji Raportu do Województwa (8 luty 2007), a następnie otrzymanymi uwagami od Zespołu Programującego w Województwie (14 luty 2007). Ta faza konsultacji pozwoli

na przygotowanie przez Zespół ewaluacji stanowiska odnośnie przesłanych uwag. Będą one przedmiotem bezpośredniej dyskusji na, zorganizowanym przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, spotkaniu Zespołu ewaluacji z Przedstawicielami Zespołu Programującego województwa w dniu 20 lutego 2007 roku. Następstwa całego procesu konsultacji dla ostatecznej wersji Raportu Ewaluacji w stosunku do pierwotnej wersji roboczej ująć można następująco:

- a) przekonywujące wyjaśnienia ze strony Województwa dotyczące mniej znaczących uwag wyrażanych w raporcie roboczym, lub też dotyczące takich, które w świetle wyjaśnień nie były zasadne, skutkować będą ich wykreśleniem,
- b) jeżeli Województwo zadeklarowało, iż uwzględniając uwagi Zespołu Ewaluacji dokona odpowiedniej korekty (zmian, uzupełnień, rozwinięcia, itd.), przedstawiane w roboczej wersji raportu oceny zdecydowano podtrzymać, z jednoczesną adnotacją, iż wskazania zostały uwzględnione (całkowicie lub częściowo),
- c) jeżeli Województwo stwierdziło, że ocena jest nieuzasadniona, ale też przedstawiane z jego strony wyjaśnienia nie były przekonywujące dla Zespołu Ewaluacji, a jednocześnie „problem sporu” był ważny, wówczas ocena będzie pozostawiana. Dotyczy to również sytuacji, gdy Województwo nie zajmowało żadnego stanowiska w „sprawie” podczas konsultacji.

3. Aktualizacja oceny trafności alokacji finansowych z punktu widzenia sformułowanych celów Programu

3.1. Ogólna charakterystyka zadania

Przedmiotem oceny jest wstępny projekt *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (PRPO WKP)* opatrzony datą: styczeń 2007 r. Nie podano wprost informacji, czy jest to dokument roboczy zatwierdzony dotychczas przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, ale ze względu na fakt, iż na pierwszej stronie widnieje komentarz, iż jest to wstępny projekt analizowanego dokumentu wnosi się, że dokument nie zatwierdzony przez Zarząd Województwa.

Zadanie pierwsze ma na celu ocenę trafności alokacji finansowych. Będzie ono obejmowało cztery obszary badawcze:

1. Kompletność i wewnętrzna spójność zakładanych alokacji finansowych.
2. Adekwatność alokacji finansowych względem zakładanych w RPO celów rozwoju.
3. Realność preliminowanych kwot.
4. Trwałość procesów rozwoju.

Wymienionym obszarom podporządkowano układ kolejnych podrozdziałów.

Strukturę alokacji finansowej Autorzy PRPO WKP przedstawili w tabelach:

- Tabela 12. Podział środków EFRR w RPO 2007-2013 wg podziale na oś priorytetową i kategorie interwencji (s. 81 dokumentu PRPO WKP);
- Tabela 13. Środki finansowe EFRR dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 w podziale na lata (s. 82 dokumentu PRPO WKP);
- Tabela 14. Środki finansowe dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 w podziale na osie priorytetowe oraz źródła finansowania (s. 82-83 dokumentu PRPO WKP);
- Tabela 15. Indykatywny podział, według kategorii, zaprogramowanego wykorzystania wkładu EFRR w RPO (s. 83-86 dokumentu PRPO WKP);
- Tabela 16. Realizacja strategii lizbońskiej w ramach osi priorytetowych (s. 86-89 dokumentu PRPO WKP);

3.2. Kompletność i wewnętrzna spójność zakładanych alokacji finansowych

W pierwszym z opisywanych obszarów, autorzy ewaluacji postanowili przeanalizować dokument PRPO WKP pod względem następujących kryteriów:

- Czy jasno sformułowane są składowe struktury preliminowanych środków finansowych?
- Czy zaproponowane zestawienia tabelaryczne odznaczają się wewnętrzną zgodnością?

Ocenie powinny podlegać również: indykatywny wykaz dużych projektów (zalecenia KE) oraz indykatywny wykaz kluczowych projektów (zalecenia MRR).

W dokumencie PRPO WKP przedstawiono w kilku ujęciach strukturę alokacji finansowych dla Programu. Zdecydowana większość informacji dotycząca strony finansowej PRPO WKP przedstawiona jest w formie tabelarycznej.

Tytuł rozdziału poświęcony zagadnieniom finansowym w dokumencie PRPO WKP - *Zarys szacunkowego planu finansowego* sugeruje, że będziemy mieć do czynienia z ogólną analizą finansową, bądź zapisami w tym obszarze, będącymi we wczesnym stadium rozwoju. Tymczasem struktura alokacji finansowej powinna być bardziej szczegółowa niż sugeruje to tytuł. Zespół ewaluacyjny sugeruje zmianę nazwy w ostatecznej wersji dokumentu.

Pierwsza część rozdziału poświęcona alokacji finansowej w dokumencie PRPO WKP jest utrzymana w formie opisowej. Znajdują się tam podstawowe informacje dotyczące wielkości oraz struktury podziału środków finansowych służących realizacji NSRO, 16 RPO, a ponadto szereg innych, cennych informacji, m.in.: nt. sposobności wzmocnienia absorpcji środków z UE na obszary interwencji związane z RPO dzięki inicjatywie KE i EBI. Zapisem, który zasługuje na szczególną uwagę, jest wyjaśnienie, co zadecydowało o strukturze podziału środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na wyznaczone w programie do wsparcia Osie Priorytetowe. Uważa się, że tego typu zapisy wzbogacają część finansową dokumentu. Zwraca jednak uwagę fakt, iż w grupie wymienionych powodów obecnego kształtu alokacji finansowej w ramach PRPO WKP, nie poruszona została problematyka kapitałochłonności poszczególnych Osi Priorytetowych. Wydaje się, że kwestia ta ma niebagatelny wpływ na strukturę podziału środków finansowych. Jeżeli taka analiza była przeprowadzana przez Autorów PRPO WKP, sugeruje się umieszczenie odpowiedniego komentarza w tej sprawie. Dodatkowo opis kryteriów podziału środków finansowych, choć sam w sobie jest ważnym zapisem, nie może zastąpić rzetelnej analizy przyczynowo-skutkowej w tym obszarze. Ogólnie podsumowując można stwierdzić, że informacje zawarte w części opisowej stanowią cenny wstęp dla późniejszych zestawień tabelarycznych.

Z punktu widzenia kompletności zapisów, jak i ich wewnętrznej spójności, proponowane w rozdziale poświęconym alokacjom finansowym zapisy nie budzą zasadniczych wątpliwości. Zauważa się kompletność informacji zawartych w dokumencie PRPO WKP dotyczących alokacji finansowych. Tabela *Środki finansowe dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 w podziale na oś priorytetowe oraz źródła finansowania*, wydaje się zawierać wszystkie podstawowe informacje na temat sposobu podziału środków finansowych w PRPO WKP. Kolejne tabele pokazują m.in. odsetek środków przeznaczonych na realizację Strategii Lizbońskiej. Przedstawiona struktura środków finansowych jest klarowna. Oznacza to, że poszczególne składowe struktury prelimitowanych środków są jasno sformułowane oraz są względem siebie niesprzeczne. Część finansowa dokumentu, mogłaby zostać uzupełniona o informację na temat podziału środków EFRR ze względu na obszar interwencji (miasto/wieś) w PRPO WKP. Informacja ta mogłaby być przygotowana w formie osobnej tabeli.

Można zatem stwierdzić, że zestawienia tabelaryczne zawarte w PRPO WKP w rozdziale poświęconym planowi finansowemu dokumentu odznaczają się wewnętrzną zgodnością. Ponadto, co jest warte podkreślenia, każda z Osi Priorytetowych zawiera przy opisie w części projekcyjnej tabelę *Indykatywny plan finansowy Osi Priorytetowej*, gdzie pokazana jest łączna kwota zapreliminowana na daną Oś Priorytetową, w rozbiciu na poszczególne źródła finansowania.

3.3. Adekwatność alokacji finansowych względem zakładanych w RPO celów rozwoju

Podstawowym celem niniejszego obszaru będzie określenie, czy zaproponowana struktura wydatkowania środków finansowych odzwierciedla układ celów rozwoju województwa. Aby odpowiedzieć na to pytanie, należy przyrzeć się kryteriom podziału środków finansowych. Należy również ustalić czy przy podziale środków finansowych uwzględniona została ważność obszarów aktywności, a także specyfika każdego z pól interwencji, jak np. kapitałochłonność, zmienność cen w czasie, itp.

W dokumencie PRPO WKP, na str. 80-81, przedstawione zostały kryteria podziału środków finansowych. Jak już wcześniej sygnalizowano, brak tutaj informacji na temat kapitałochłonności poszczególnych przedsięwzięć. Nie mniej jednak, zestawienie kryteriów wydaje się być bardzo cenne. Autorzy ewaluacji zdecydowali się przeprowadzić analizę, na podstawie której podjęto próbę określenia związku pomiędzy alokacją finansową zapreliminowaną w PRPO WKP, a prognozą makroekonomiczną dla regionu. W związku z brakiem dokumentu będącego prognozą makroekonomiczną na lata 2007-2013 dla województwa kujawsko-pomorskiego za pomocą modelu HERMIN, autorzy ewaluacji odwołali się do dwóch dokumentów: *Oceny wpływu NSRO i wybranych Programów Operacyjnych na lata 2007-2013 na gospodarkę polskich województw przy pomocy modeli regionalnych HERMIN – Raport zbiorczy* oraz *Prognozy oddziaływania makroekonomicznego realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa kujawsko-*

pomorskiego na lata 2007 – 2013, gdzie w badaniu posłużono się modelem MaMoR2.

Wyciągnięcie wniosków względem PRPO WKP z dokumentu analizującego gospodarkę za pomocą modelu HERMIN jest niemożliwe, gdyż dokument ten bada wpływ NSRO oraz wybranych Programów Operacyjnych na gospodarkę. W zestawieniu Programów Operacyjnych brak jednak Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa Kujawsko – Pomorskiego.

Analizując wyniki badania przeprowadzonego za pomocą modelu MaMoR2, nie można stwierdzić, aby struktura alokacji finansowej, jaka zaproponowana została przez Autorów PRPO WKP była niewłaściwa. O wpływie na województwo kujawsko-pomorskie czytamy w dokumencie prognozującym za pomocą modelu MaMoR2, iż: „w pierwszych trzech latach analizy efekty są stosunkowo nieznaczne, co wynika z niewielkiego jeszcze zaangażowania środków w tym okresie. W kolejnych latach odchylenie wzrasta, by osiągnąć swoje maksimum w 2016 roku w wysokości 3,2%. W tym czasie w gospodarce swe efekty objawia całość analizowanych środków. Poprawa sytuacji w gospodarce nie pozostanie bez wpływu na rynek pracy gdzie zajdą zmiany. Wysokie zwiększenie produktu krajowego brutto pozwala na zauważalny wzrost zatrudnienia⁴”. Opinia o pozytywnych zmianach w województwie dzięki obszarom interwencji zawartym w PRPO WKP znajduje odzwierciedlenie również w innych miejscach dokumentu⁵: „Wartość infrastruktury podstawowej wzrasta w wyniku działań finansowanych z analizowanych środków średnio o 1,1% w relacji do poziomu ze scenariusza bazowego w latach 2007-2013 (2,6% w latach 2007-2020). W roku 2013 odchylenie wynosi 3,1% (i wzrasta w kolejnych latach, dopóki wydatkowane są środki)”.

Tabela 12 - Podział środków EFRR w RPO 2007-2013 w podziale na oś priorytetową i kategorie interwencji, między innymi zawiera w sobie informację na temat podziału środków finansowych ze względu na Osi Priorytetowe i na takim stopniu szczegółowości autorzy ewaluacji będą rozpatrywać adekwatność alokacji finansowych.

Tablica 1 Procentowy udział Osi Priorytetowej we wkładzie UE ogółem

Oś Priorytetowa	% udział Osi Priorytetowej we wkładzie UE ogółem	Miejsce w rankingu pod względem udziału we wkładzie UE ogółem
I. Rozwój infrastruktury technicznej	31%	1.
II. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska	10%	3.
III. Rozwój infrastruktury społecznej	10%	3.
IV. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	6%	6.
V. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw	25%	2.
VI. Wspieranie rozwoju turystyki	5%	7.
VII. Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	10%	3.
VIII. Pomoc techniczna	3%	8.
SUMA	100%	

Źródło: Opracowane własne na podstawie Projektu Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.

⁴ Prognozy oddziaływania makroekonomicznego realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007 – 2013, s. 15-16.

⁵ Ibidem, s. 20.

Z powyższej tablicy wynika, iż najwięcej środków finansowych planuje przeznaczyć się na realizację Osi Priorytetowej I. *Rozwój infrastruktury technicznej* – 31% łącznej kwoty. Niewiele mniej – 21% zapreliminowano na realizację Osi Priorytetowej V. *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw* – 25%. Oprócz *Pomocy technicznej* najmniejszym udziałem w środkach finansowych wyróżniają się: Oś Priorytetowa VI. *Wspieranie rozwoju turystyki* – 5%, Oś Priorytetowa IV. *Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego* - 6%. Ze względu na relatywnie małą liczbę Osi Priorytetowych, udział większości z Osi Priorytetowych w wkładzie UE wynosi co najmniej 10%. Różnice w wielkości nakładów finansowych pomiędzy skrajnymi pod względem finansowym Osiami Priorytetowymi są znaczne. To stawia pytanie o kryterium rozdziału środków finansowych podjęte przez Autorów dokumentu. Szanując zamieszczony w dokumencie PRPO WKP opis kryteriów, jakie zadecydowały o alokacji środków finansowych, autorzy ewaluacji postanowili dokonać analizy dodatkowo pod kątem kapitałochłonności każdej z Osi Priorytetowych⁶.

• **Oś Priorytetowa I. Rozwój infrastruktury technicznej – 31% i 1. miejsce w rankingu.**

W ramach Osi Priorytetowej wspierane będą działania ukierunkowane na budowę i przebudowę infrastruktury transportu drogowego, zintegrowanie regionalnego układu komunikacyjnego i zespoleń go z krajowym oraz europejskim system komunikacyjnym, w tym:

– budowę i przebudowę sieci dróg wojewódzkich, przede wszystkim zapewniających połączenia z autostradą A-1, powiązanie z drogami krajowymi ośrodków leżących poza siecią tych dróg, a także połączeń międzywojewódzkich,

– budowę i przebudowę układu komunikacyjnego dla powiązania terenów włączonych do Pomorskiej SSE z krajowym systemem drogowym (jako uzupełnienie przedsięwzięć wspieranych w ramach PO Infrastruktura i Środowisko w zakresie przebudowy dróg krajowych) oraz innych ciągów komunikacyjnych (wojewódzkie, powiatowe i gminne) dla skomunikowania terenów przeznaczonych pod inwestycje (strefy ekonomiczne, parki przemysłowe itp.),

– budowę i przebudowę dróg powiatowych przede wszystkim zapewniających dogodne połączenia miast i miasteczek (miejscowości) z ośrodkiem powiatowym jako centrum obsługi ludności i gospodarki oraz połączeń między ośrodkami powiatowymi,

– budowę i przebudowę sieci dróg gminnych (z wyłączeniem dróg osiedlowych), w pierwszej kolejności zapewniających dostępność do lokalnych ośrodków wzrostu, powiązanie z drogami wyższej kategorii,

– budowę tras średnicowych w dużych ośrodkach miejskich (z wyłączeniem dróg osiedlowych i wewnętrznych) dla usprawnienia ruchu i ograniczenia jego natężenia w ich centrach,

– budowę obejść drogowych miast dla zmniejszenia ruchu tranzytowego w ich centrach oraz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu.

Tego typu inwestycje są uznawane za najbardziej kapitałochłonne. Zważywszy na skalę planowanych przedsięwzięć wydaje się, że 31 % zabezpieczonych środków na poczet realizacji kierunków wsparcia w ramach Osi Priorytetowej I, jest ze wszech miar uzasadnione.

⁶ Do analizy poszczególnych Osi Priorytetowych, autorzy ewaluacji korzystali z dokumentu PRPO WKP. Zaznaczono kursywą tekst zaczerpnięty z dokumentu PRPO WKP.

- **Oś Priorytetowa II. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska – 10% i 3. miejsce w rankingu.**

Wspierane będą przedsięwzięcia:

- rozwoju i unowocześniania sieci przesyłowych i urządzeń oczyszczalni w aglomeracjach⁷ od 2 tys. RLM⁸ do 15 tys. RLM dla redukcji całkowitego ładunku ścieków, ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Przedsięwzięcia te powinny zdecydowanie ograniczyć zanieczyszczanie wód otwartych predysponowanych dla użytkowania w celach wypoczynkowych. Wsparcie będą mogły uzyskać projekty dotyczące rozwoju i modernizacji systemów zaopatrzenia i uzdatniania wody,
- wsparciem objęte będą projekty zgodne z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- wsparciem objęte będą projekty zgodne z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- wspierany będzie rozwój i modernizacja miejskich systemów (źródła i sieci) infrastruktury ciepłej oraz systemów ogrzewania obiektów usług publicznych wykorzystujących nowoczesne, energooszczędne urządzenia i technologie,
- wspierane będą inwestycje dla utrzymywania w sprawności funkcjonalnej urządzeń i obiektów ograniczających wystąpienie powodzi w obszarach dolinnych,
- wsparcie ukierunkowane będzie na ochronę i promocję zasobów przyrodniczych regionu dla ograniczenia degradacji środowiska i strat zasobów różnorodności biologicznej.

Obszar aktywności zaproponowany przez Autorów PRPO WKP w Osi Priorytetowej 5 nie jest typowym „obszarem wzrostu” dla innych obszarów rozwoju, ale jego realizacja jest ważna dla prawidłowej równowagi rozwoju regionalnego. W świetle zapreliminowanych środków finansowych można skonstatować, że są one proporcjonalne do skali ważności przedsięwzięć oraz ich kapitałochłonności.

- **Oś Priorytetowa III. Rozwój infrastruktury społecznej – 10% i 3. miejsce w rankingu.**

W ramach Osi Priorytetowej, dla poprawy jakości kształcenia, zakłada się wsparcie rozwoju i unowocześniania infrastruktury edukacyjno-wychowawczej.

- w zakresie szkolnictwa wyższego, wsparcie będzie dotyczyć: budowy, rozbudowy i modernizacji oraz wyposażania obiektów dydaktycznych i laboratoryjnych szkół, placówek naukowo-badawczych, związanych z działalnością dydaktyczną,
- Wsparcie będzie także kierowane na wzmocnienie szeroko rozumianej bazy dydaktycznej szkolnictwa ustawicznego osób dorosłych, dla ich zawodowej adaptacji do potrzeb rynku pracy.

⁷ Aglomeracja według Prawa Wodnego oznacza teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych.

⁸ RLM - ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażony jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę; równoważna liczba mieszkańców (zgodnie z art.43.ust.2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne)

- W ramach Osi Priorytetowej zakłada się również wspieranie przedsięwzięć skierowanych na rozbudowę i unowocześnienie obiektów oraz poprawę wyposażenia placówek oświatowych i wychowawczych pozostałych poziomów kształcenia, w tym ich uzupełnianie o brakujące dziś takie elementy jak np.: pracownie przedmiotowe, specjalistyczne i warsztaty nauki zawodu, obiekty dla szkolnego sportu, rekreacji i kultury.

- Wspierane będą inwestycje zapewniające wysoki standard usług medycznych placówek leczenia otwartego i zamkniętego, w tym przebudowa i modernizacja szpitali, centrów diagnostycznych, wdrażanie nowych technologii medycznych, wyposażenie zakładów opieki zdrowotnej w nowoczesną aparaturę i sprzęt medyczny, dostosowanie obiektów dla osób niepełnosprawnych,

- wsparcie uzyskają inwestycje usprawniające system ratownictwa medycznego komplementarne do projektów realizowanych w ramach PO Infrastruktura i Środowisko. Wsparcie obejmie w szczególności: dostosowanie zakładów opieki zdrowotnej do współdziałania z ratownictwem medycznym,

- zamierzone jest wsparcie inwestycyjne ukierunkowane na poprawę stanu technicznego obiektów i zespołów zabytkowych, ich przystosowanie do świadczenia nowych funkcji, na przykład aktywności kulturalnej, wystawienniczych,

- wsparcie uzyskają inwestycje z zakresu rozwoju infrastruktury kultury o znaczeniu regionalnym, kreujące ofertę kulturalną będącą znakiem rozpoznawczym województwa kujawsko-pomorskiego, elementem jego wizerunku,

- szczególnie wspierany będzie rozwój infrastruktury społecznej o ponadregionalnym zasięgu oddziaływania w Bydgoszczy i Toruniu.

Należy zwrócić uwagę, na bardzo szeroki wachlarz typów przedsięwzięć, jakie są planowane w ramach Osi Priorytetowej III. Oznacza to ogromną skalę zjawiska. Biorąc pod uwagę wysoką kapitałochłonność niektórych z planowanych obszarów interwencji należy stwierdzić, że odsetek zaplanowanych środków na Oś Priorytetową III, stanowi niezbędne minimum.

• **Oś Priorytetowa IV. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego – 6% wszystkich środków finansowych i 6 miejsce w rankingu.**

W ramach Osi Priorytetowej zamierzone jest:

- wsparcie kontynuacji budowy regionalnej, szerokopasmowej sieci teleinformatycznej⁹, poprzez jej uzupełnianie sieciami lokalnymi, udostępnianie publicznych punktów dostępu do Internetu (PIAP), wsparcie projektów uruchamiania systemów niezbędnych dla funkcjonowania tej sieci, w tym zapewniających jej bezpieczeństwo, zwiększających zakres oferowanych przez nią usług,

- Wspierane będą projekty uruchamiania specjalistycznych systemów informatycznych (zintegrowanych platform cyfrowych) przez podmioty świadczące usługi publiczne dla ludności jak np.: systemów w sferze administracji i zarządzania,

- Wsparcie uzyskają również projekty tworzenia cyfrowych zbiorów informacji (baz danych), w szczególności dotyczących dziedzictwa kulturowego,

⁹ Pojęcie regionalna sieć szerokopasmowa nie jest tożsame szerokopasmowej sieci zarządzanej przez Kujawsko-Pomorską Sieć Informatyczną Sp. z o.o.

- Wspierane będą projekty podmiotów gospodarczych ukierunkowane na rozwijanie działalności gospodarczej w oparciu o dostępność do sieci szerokopasmowej jako niezbędnego elementu procesu wytwórczego, świadczonej usługi, np. e-handel, e-nauczanie,

- W ramach Osi Priorytetowej wspierane będą również projekty współpracy międzyregionalnej w zakresie tworzenia sieci współpracy międzyregionalnej, wymianę doświadczeń, prowadzenie wspólnych kampanii informacyjnych i promocyjnych, w tym tworzenie wspólnych baz danych, portali, platform cyfrowych.

Biorąc pod uwagę stopień kapitałochłonności przedsięwzięć przewidzianych w ramach Osi Priorytetowej IV, nie wydaje się, by odsetek zapreliminowanych środków był niewystarczający.

• Oś Priorytetowa V. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw – 25% ogółu środków finansowych i 2. miejsce w rankingu.

W ramach Osi Priorytetowej zakłada się:

- wspieranie rozwoju instytucji otoczenia biznesu, zwiększania i zróżnicowania oferty ich usług adresowanych do przedsiębiorców. Wsparcie obejmie uruchomienie nowych, wzmocnienie kapitałowe istniejących instytucji finansowego wsparcia przedsiębiorczości funduszy pożyczkowych i funduszy poręczeniowych,

- proponuje się wsparcie wzmocnienia infrastruktury technicznej świadczenia usług przez instytucje otoczenia biznesu,

- Oś Priorytetowa zakłada wspieranie projektów inwestycyjnych przedsiębiorstw ukierunkowanych na zwiększenie, unowocześnienie zdolności wytwórczych (produkcyjnych, usługowych) skutkujących tworzeniem nowych miejsc pracy, dotacje na zapoczątkowanie działalności gospodarczej (start-up),

- Wspierane będą także przedsięwzięcia inwestycyjne firm związane z osiągnięciem uznanych standardów nowoczesności, m.in. certyfikacji wytwarzanych produktów i świadczonych usług, certyfikacji w zakresie bezpieczeństwa i higieny procesów produkcyjnych, organizacji i zarządzania,

- Oś Priorytetowa zakłada bezpośrednie wsparcie przedsięwzięć inwestycyjnych w istniejących przedsiębiorstwach zakresie ich dostosowywania do wymogów ochrony środowiska i innych wymogów wynikających z regulacji wspólnotowych,

- W ramach Osi wzmocniane będą zdolności regionalnego sektora badań i rozwoju nowych technologii (B+RT) w zakresie jego innowacyjnego oddziaływania na gospodarkę,

- W ramach Osi Priorytetowej zakłada się wspieranie promocji produktów (wyrobów, usług, osiągnięć know how), które mają szansę stać się markami regionu.

Wysoki odsetek udziału środków finansowych, można tłumaczyć wysokimi nakładami finansowymi programów dla mikroprzedsiębiorstw oraz MŚP. Przedsięwzięcia wspomagające wielopłaszczyznowy rozwój przedsiębiorstw, systemowe rozwiązania w zakresie transferu technologii i rozwoju innowacji są szansą dla wielu przedsiębiorców, ale jednocześnie mogą być wysoce kapitałochłonne. To uzasadnia wysokie nakłady na omawianą Oś Priorytetową.

• Oś Priorytetowa VI. Wspieranie rozwoju turystyki – 5% udziału i 7. miejsce w rankingu.

W ramach Osi Priorytetowej wspierany będzie:

- rozwój infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej,

- zakłada się wspieranie projektów wyposażenia terenów o walorach środowiska przyrodniczego atrakcyjnych dla wypoczynku i turystyki w odpowiednią infrastrukturę wzmacniającą ich użyteczność dla tego celu, umożliwiającą ich wykorzystanie przez różne formy turystyki specjalistycznej. Wspierane będą przedsięwzięcia zagospodarowania infrastrukturalnego obszarów zalesionych, zwłaszcza podmiejskich, udostępniających je dla wędrówek pieszych, turystyki rowerowej i turystów zmotoryzowanych,
- w ramach osi priorytetowej wspierany będzie rozwój usług turystycznych. Wsparcie uzyskają projekty inwestycyjne podmiotów sektora szeroko rozumianych usług turystycznych: noclegowych, gastronomicznych, handlowych, rekreacyjno-rozrywkowych, sportowych, informacyjno-recepcyjnych i innych,
- wspierane będzie przygotowanie i promocja produktów turystycznych, w szczególności eksponujących oryginalność i unikalność oferty turystycznej regionu.

Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach Osi Priorytetowej VI są niezwykle istotne dla interesów województwa. Uważa się, że potencjał turystyczny nie jest w pełni wykorzystywany. Wydaje się, że 5% wszystkich środków finansowych - biorąc pod uwagę stopień kapitałochłonności inwestycji oraz szansę rozwojową, jako niesie za sobą zrealizowanie przedsięwzięć w ramach Osi Priorytetowej VI – to co najwyżej dolna granica środków, jakie powinny być przeznaczone na tę Oś. Sugeruje się powtórne przeanalizowanie struktury podziału środków pod kątem ewentualnego niedoszacowania środków finansowych dla Osi Priorytetowej VI.

- **Oś Priorytetowa VII. Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy – 10% i 3 miejsce.**

W ramach Osi Priorytetowej zakłada się:

- wspieranie działań rewitalizacji takich terenów (obszarów) skierowanych na poprawę warunków codziennego życia mieszkańców, skutkujących ich aktywizacją społeczno-gospodarczą, przy jednoczesnym zachowaniu, przywróceniu ich wartości kulturowych i historycznych,
- oś Priorytetowa zakłada wspieranie renowacji wielorodzinnych budynków mieszkalnych takich osiedli, uzupełniania ich struktur funkcjonalnych z punktu widzenia zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców,
- w dziedzinie mieszkalnictwa wspierana będzie renowacja i zmiana wykorzystania istniejących budynków stanowiących własność władz publicznych lub własność podmiotów działających w celach niezarobkowych dla udostępnienia nowoczesnych, socjalnych mieszkań dobrej jakości w pierwszej kolejności dla zaspokojenia potrzeb grup społecznych o niższych dochodach, osób o szczególnych potrzebach,
- oś Priorytetowa zakłada wspieranie przedsięwzięć nadających nowe walory użytkowe terenom poprzemysłowym przystosowujących je do nowych funkcji społeczno-gospodarczych,
- w ramach Osi Priorytetowej zakłada się wspieranie przedsięwzięć adaptujących tereny powojenne do nowych funkcji społeczno-gospodarczych,
- do wsparcia kwalifikowane będą projekty ujęte w programie rewitalizacji miasta sporządzonym przez jednostkę samorządu terytorialnego,
- w ramach Osi Priorytetowej wspierane będą również projekty w zakresie współpracy międzyregionalnej ukierunkowane na tworzenie sieci współpracy międzyregionalnej, wymianę doświadczeń pomiędzy regionami, miastami i podmiotami sfery społeczno-gospodarczej.

Jak widać z powyższego opisu, większość planowanych obszarów aktywności ma charakter inwestycyjny. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie tylko prowadzą do wielopłaszczyznowego rozwoju, ale również odznaczają się dużą trwałością. Należy jednak stwierdzić, że tego typu przedsięwzięcia są niezwykle kapitałochłonne. To uzasadnia potrzebę zaplanowania aż dziesiątej części wszystkich środków finansowych na tę Oś Priorytetową.

Reasumując powyższą analizę należy stwierdzić, że podział środków finansowych pomiędzy poszczególne priorytety jest logiczny i uzasadniony. Mając pełną świadomość faktu, iż podział środków został wykonany przez Autorów PRPO WKP w sposób skrupulatny i rzetelny, uwagę zwracają Osi Priorytetowe III i VI. Sugeruje się powtórne przeanalizowanie Osi Priorytetowych pod kątem proporcjonalności przydzielonych środków w tych Osiach Priorytetowych. Szczególnie zaś dotyczy to Osi Priorytetowej VI.

Tu również postuluje się o odwołanie do doświadczeń z lat ubiegłych w zakresie wykonywania zadań w zakładanym czasie oraz jakości współpracy z pozyskanymi wykonawcami projektów. Może warto zastanowić się nad zamieszczeniem w Programie takich informacji. Na podstawie takiej analizy można by wnioskować na przyszłość o możliwościach wykonawczych.

3.4 Realność preliminowanych kwot

W niniejszym obszarze autorzy ewaluacji ustalają, czy zaproponowane alokacje nie są sprzeczne z ustaleniami NSRO, a także czy możliwości współfinansowania działań ze strony samorządów oraz podmiotów prywatnych są realne. Dodatkowo zostanie przeanalizowana kwestia realności zakładanych celów w przewidzianym czasie i możliwościach finansowych.

NSRO wskazuje, że „Zgodnie z art. 53 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006 wkład funduszy na poziomie programów operacyjnych oblicza się w odniesieniu do całkowitej kwoty wydatków kwalifikowanych (wydatków publicznych i prywatnych) lub publicznych wydatków kwalifikowanych. [...] w przypadku regionalnych programów operacyjnych sposób obliczania wkładu krajowego zostaje określony w programie operacyjnym”. „Polska, pomimo iż nie ma takiego obowiązku, będzie dążyła do przeznaczenia 60% środków postawionych do jej dyspozycji w ramach Celu „Konwergencja” polityki spójności na realizację celów Strategii Lizbońskiej, określonych w ZPW (tzw. earmarking). Aby wyznaczony cel został osiągnięty, dla poszczególnych instrumentów realizacji NSRO wyznaczono średnie docelowe pułapy wydatków, które wpisują się w kategorie służące realizacji zadań lizbońskich”.

Tablica 2. Skrócowa tabela udziału pro-lizbońskich kategorii interwencji w ramach 16 RPO

Programy operacyjne	Wkład UE		Wskaźnik udziału pro-lizbońskich kategorii interwencji na poziomie:	
	W ramach PO	W ramach pro-lizbońskich kategorii interwencji	PO	NSRO
	euro		%	
16 RPO	15 985 500 000,0	6 584 908 754,1	41,2%	9,9%

Źródło: Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, Warszawa, październik 2006, s. 107.

Powyższą tablicę można odnieść do tabeli 16 - *Realizacja strategii lizbońskiej w ramach osi priorytetowych* zamieszczonej w dokumencie PRPO WKP. Z tablicy tej wynika, że wśród poszczególnych kategorii interwencji Funduszy Strukturalnych, które są przewidywane zgodnie z projektem rozporządzenia implementacyjnego Komisji Europejskiej, 41,09% z nich to wydatki na realizację Strategii Lizbońskiej. Oznacza to, że Autorzy PRPO WKP nie przekroczyli wskaźnika zawartego w NSRO. Niemniej jednak został przekroczony próg 40% wydatków, jakie powinny stanowić inwestycje w pro-lizbońskie kategorie interwencji.

Tablica 3. Podział środków finansowych dla PRPO WKP w podziale na lata wg dokumentu PRPO WKP oraz NSRO (w euro)

Rok	PRPO WKP	NSRO	Różnica
2007	129 350 784,58	129 350 597	187,58
2008	132 389 241,78	132 389 583	341,22
2009	135 406 776,90	135 407 003	226,1
2010	133 539 956,40	133 539 999	42,6
2011	136 762 908,35	136 762 848	60,35
2012	140 065 744,62	140 065 838	93,38
2013	143 488 407,37	143 487 952	455,37
2007-2013	951 003 820,00	951 003 820	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tablicy 11 w: Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, Warszawa, październik 2006, s. 107 oraz tablicy finansowej dla PRPO WKP w podziale na lata) w: Regionalny Program Operacyjny dla województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013, listopad 2006 r., s. 120.

W tablicy 3 występują niewielkie różnice w preliminowanych kwotach poszczególnych lata pomiędzy dokumentami PRPO WKP i NSRO. Pomimo, iż są to kosmetyczne różnice, sugeruje się dostosowanie wartości liczbowych do NSRO lub odpowiednie wyjaśnienia w tym względzie. Ogólnie rzecz ujmując, nie stwierdza się innych niespójności pomiędzy omawianymi dokumentami.

Aby określić realność możliwości współfinansowania działań zawartych w PRPO WKP przez samorządy, należy odwołać się do opracowania pt. „Ramy

Finansowe Strategii Rozwoju Województw na lata 2007-2013¹⁰. Nie znaleziono w PRPO WKP fragmentu odwołującego się do tego dokumentu. W opracowaniu tym dokonano analizy możliwości inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego i ich zdolności do absorpcji kapitału zewnętrznego. Celem opisywanego projektu jest oszacowanie wielkości środków, jakie jednostki samorządu terytorialnego mogą w latach 2007–2013 przeznaczyć na finansowanie szeroko rozumianych przedsięwzięć rozwojowych.

„W latach 2007 – 2013 JST z województwa kujawsko-pomorskiego będą dysponowały środkami na nowe programy rozwojowe w wysokości 12.051,3 mln zł. Około 55% tych środków stanowić będą transfery z Unii Europejskiej, resztę stanowi potencjał inwestycyjny kujawsko-pomorskich samorządów. Wydatki na dokończenie inwestycji rozpoczętych przed końcem 2006 r. zmniejszą potencjał inwestycyjny o 17%. Inwestycje kontynuowane mają szczególnie silny wpływ na ograniczenie potencjału inwestycyjnego (na realizację nowych programów rozwojowych) w miastach na prawach powiatu. Jednostki te będą także dokonywać znaczących spłat zobowiązań zaciągniętych do końca 2005 r.¹¹”.

Tablica 4. Środki na programy rozwojowe w latach 2007 – 2013 w województwie kujawsko-pomorskim według rodzajów JST

Wyszczególnienie	Jednostki samorządu terytorialnego						
	Ogółem	Gminy				Powiaty	Województwo
		Ogółem	Miasta na prawach powiatu	Pozostałe miejskie	Pozostałe gminy		
Środki na programy rozwojowe	12.051,3	8.576,7	3.197,0	776,7	4.603,0	2.120,6	1.354,0
Środki z Unii Europejskiej	6.569,8	4.300,4	1.730,1	357,1	2.213,2	1.743,8	525,6
Potencjał inwestycyjny	5.481,5	4.276,3	1.466,9	419,6	2.389,7	376,7	828,5
Zobowiązania	1.574,4	1.161,3	330,2	118,1	713,0	309,5	103,6
Potencjał własny	3.907,1	3.115,1	1.136,7	301,6	1.676,8	67,3	724,8
Środki publiczne	3.843,2	3.073,2	1.119,9	298,1	1.655,2	50,3	719,7
Środki prywatne	63,9	41,8	16,8	3,5	21,5	17,0	5,1

Źródło: M. Mackiewicz, E. Malinowska-Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Ramy finansowe strategii rozwoju województw na lata 2007 – 2013*, Warszawa 2006 r., s. 55.

„W budżetach gmin znajdzie się ponad 70% środków na realizację nowych programów rozwojowych. Aż 38% środków na nowe programy rozwojowe znajduje się w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich (kategoria: pozostałe

¹⁰ M. Mackiewicz, E. Malinowska-Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Ramy finansowe strategii rozwoju województw na lata 2007 – 2013*, Warszawa 2006 r., s. 7.

¹¹ M. Mackiewicz, E. Malinowska-Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Ramy finansowe strategii rozwoju województw na lata 2007 – 2013*, Warszawa 2006 r., s. 51.

gminy). Gminy te w największym stopniu będą mogły skorzystać z finansowania zewnętrznego w postaci kredytów, pożyczek i papierów dłużych¹².

„Także w przeliczeniu na 1 mieszkańca największe środki na nowe programy rozwojowe przypadną gminom. Najstabilniej pod tym względem prezentują się gminy miejskie (bez miast na prawach powiatu), które będą dysponowały o 24% mniejszymi środkami niż gminy wiejskie i wiejsko-miejskie. Ograniczony potencjał inwestycyjny województwa i powiatów wynika ze stosunkowo niskich dochodów na 1 mieszkańca, w porównaniu z dochodami gmin. Powiaty mają również bardzo wysoki udział dochodów bieżących, niemal równy dochodom, na wydatki inwestycyjne i spłatę zobowiązań pozostaje bardzo niewiele środków. Najkorzystniej pod tym względem przedstawia się sytuacja województwa samorządowego, w którym kwota wydatków bieżących stanowić będzie około 73% kwoty dochodów¹³”.

Z powyższej analizy nie wynika niemożność współfinansowania proponowanych obszarów interwencji przez samorządy. „Ostatnim składnikiem potencjału inwestycyjnego są środki prywatne. W obecnej chwili nie wydaje się, aby w najbliższych latach kapitał prywatny stał się znaczącym źródłem finansowania zadań samorządowych. Zaangażowanie środków prywatnych w działania rozwojowe wymaga bowiem nie tylko odpowiednich rozwiązań prawnych, ale również – i przede wszystkim – odpowiedniego klimatu dla takich przedsięwzięć. Dotychczasowe doświadczenia dotyczące partnerstwa publiczno-prywatnego wskazują wyraźnie, że tego klimatu obecnie nie ma, dlatego w analizie tylko symbolicznie uwzględniono możliwości finansowania zadań jednostek samorządu terytorialnego ze źródeł prywatnych¹⁴”.

Współfinansowanie przez podmioty prywatne jest kwestią trudniejszą do określenia, co oczywiście nie musi oznaczać trudności w finansowaniu. Warto zauważyć, iż największe prawdopodobieństwo wniesienia wkładu własnego przez podmiot prywatny będzie mieć miejsce w przypadku trwałych kierunków wsparcia, czyli tzw. inwestycji o charakterze „twardym”, które będą tworzyć podstawy dalszego rozwoju także po zakończeniu zasilania ich z unijnego źródła finansowania. Nie każda Oś Priorytetowa przewiduje wkład finansowy w postaci nakładu od podmiotu prywatnego. Istnieją jednak różnice w wysokości wkładu pomiędzy poszczególnymi Ośmi Priorytetowymi.

---

¹² Ibidem, s.55.

¹³ Ibidem, s.55-56.

¹⁴ Ibidem, s. 9.

Tablica 5 Wielkość wkładu prywatnego w Osiach Priorytetowych w PRPO WKP.

Oś Priorytetowa	Wkład prywatny w euro
I. Rozwój infrastruktury technicznej	6 712 968,24
II. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska	0,00
III. Rozwój infrastruktury społecznej	0,00
IV. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	6 712 968,14
V. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw	74 961 477,58
VI. Wspieranie rozwoju turystyki	11 188 280,24
VII. Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	5 594 140,12
VIII. Pomoc techniczna	0,00
SUMA	105 169 834,31

Źródło: Opracowane na podstawie tabeli 14 Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013, Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013, styczeń 2007 r. s. 82.

Odnosząc się do poszczególnych wartości należy zauważyć, że większość planowanego wkładu prywatnego dotyczy Osi Priorytetowej V - *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw*. Jest to logicznie uzasadnione, gdyż ten obszar aktywności może liczyć na największe zainteresowanie ze strony podmiotów prywatnych. W przypadku pozostałych Osi, uwagę zwraca Oś Priorytetowa VI - *Wspieranie rozwoju turystyki*. Wkład własny pochodzenia prywatnego w wysokości 11,19 mln euro to kwota wymagająca zręcznej umiejętności przyciągania inwestorów prywatnych. Analizując typy przedsięwzięć w ramach Osi Priorytetowej VI, którymi realnie zainteresują się podmioty prywatne, należy wymienić wyposażenie terenów o walorach środowiska przyrodniczego atrakcyjnych dla wypoczynku i turystyki w odpowiednią infrastrukturę. Nie mniej jednak sugeruje się powtórne przeanalizowanie proporcji podziału środków pochodzenia prywatnego. Pewnym zagrożeniem w kwestii realizacji planowanych przedsięwzięć – w związku z faktem, iż większość z przedsięwzięć ma charakter inwestycji „twardych” – może być dotrzymanie terminów ich wykonania, nie tyle z braku kapitału, ile ograniczonej ilości profesjonalnych firm zdolnych do zrealizowania zamówień. Należy bowiem pamiętać, że w tym samym czasie podobne przedsięwzięcia będą realizowane w 15 innych regionach. Ponadto należy wziąć pod uwagę prawdopodobieństwo dynamicznego przyrostu cen w sektorze budownictwa, jaki może mieć miejsce w latach 2007-2013.

Tu również postuluje się o odwołanie do doświadczeń z lat ubiegłych w zakresie wykonywania zadań w zakładanym czasie oraz jakości współpracy z pozyskanymi wykonawcami projektów. Może warto zastanowić się nad zamieszczeniem w Programie takich informacji. Na podstawie takiej analizy można by wnioskować na przyszłość o możliwościach wykonawczych.

3.5. Trwałość procesów rozwoju

W niniejszym obszarze autorzy przeanalizują przewidywany wpływ PRPO WKP na mechanizmy rynkowe oraz stopień uwzględnienia propozycji UE oraz Rządu RP w zakresie proporcji rozdziału środków finansowych pomiędzy obszary innowacyjne i tradycyjne. Ponadto zbadana zostanie kwestia czy zakładana struktura środków finansowych ma uzasadnienie w prognozach wpływu makroekonomicznego.

Aby zaistniała realna możliwość wygenerowania trwałych procesów rozwoju, należałoby zapewnić odpowiednią proporcję pomiędzy trwałymi i nietrwałymi obszarami aktywności (Trwały obszar aktywności to taki, który będzie się rozwijać po zakończeniu RPO bądź też przynajmniej będzie istnieć). Wpływ na trwałość będą mieć też rynkowe procesy rozwoju. W dokumencie brak jest informacji Autorów PRPO WKP, o przewidywanym wpływie zakładanych obszarów interwencji na mechanizmy rynkowe. Warto jednak zauważyć, że niektóre obszary aktywności są bardziej podatne na zakłócanie mechanizmów rynkowych od pozostałych. Takim przykładem jest Oś Priorytetowa V – *wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw*. Nakłady poniesione na realizację obszarów aktywności w ramach Osi Priorytetowej V oraz niektóre obszary aktywności innych Osi Priorytetowych mogą wpłynąć na istniejące mechanizmy rynkowe. Wspieranie mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, wprowadzanie do nich innowacyjnych rozwiązań, promowanie gospodarcze regionu, wprowadzanie systemowych rozwiązań wspierających (również finansowo) MŚP prowadzi do ich wielopłaszczyznowego rozwoju. Rozwój przedsiębiorstw wpłynie na istniejące mechanizmy rynkowe.

Tablica 6. Wykaz Priorytetów planowanych do realizacji w ramach PRPO WKP z podziałem na trwałe i nietrwałe¹⁵

Nazwa Priorytetu	Stopień trwałości	Uwagi
I. Rozwój infrastruktury technicznej	****	Obszary aktywności, zawarte w ramach Priorytetu I należy uznać za trwałe.
II. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska	***	Obszary aktywności, zawarte w ramach Osi Priorytetowej II mają znamiona trwałych, ale dla części z nich istnieje zagrożenie nietrwałości.
III. Rozwój infrastruktury społecznej	***	Obszary aktywności, zawarte w ramach Osi Priorytetowej III mają znamiona trwałych, ale dla części z nich istnieje zagrożenie nietrwałości.
IV. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	****	Obszary aktywności, zawarte w ramach Priorytetu IV należy uznać za trwałe.
V. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw	***	Obszary aktywności, zawarte w ramach Osi Priorytetowej V mają znamiona trwałych, ale dla części z nich istnieje zagrożenie nietrwałości.
VI. Wspieranie rozwoju turystyki	***	Obszary aktywności, zawarte w ramach Osi Priorytetowej VI mają znamiona trwałych, ale dla części z nich istnieje zagrożenie nietrwałości.
VII. Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	****	Obszary aktywności, zawarte w ramach Priorytetu VII należy uznać za trwałe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Projektu Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013

¹⁵ Należy zaznaczyć, że przeprowadzony podział ma charakter subiektywny i stanowi punkt wyjściowy do ewentualnej dyskusji.

Kryterium przyznawania stopni trwałości:

1x* - brak trwałości kierunku wsparcia: po zakończeniu finansowania PRPO WKP, istnieje realne prawdopodobieństwo, że kierunek wsparcia przestanie się rozwijać;

2x* - bardzo niewielki stopień trwałości kierunku wsparcia: po zakończeniu finansowania PRPO WKP, istnieje możliwość, że kierunek wsparcia przestanie się rozwijać;

3x* - niewielki stopień trwałości kierunku wsparcia: przed zakończeniem finansowania PRPO WKP, aby kierunek wsparcia okazał się choć w ograniczonym stopniu trwały, należy realizować w ramach tego kierunku wsparcia, przedsięwzięcia o trwałym charakterze;

4x* - znaczny stopień trwałości kierunku wsparcia: istnieje szansa, że kierunek wsparcia będzie się rozwijać po zakończeniu finansowania PRPO WKP;

5x* - bardzo duży stopień trwałości kierunku wsparcia: charakter kierunku wsparcia zapewnia jego rozwój po zakończeniu finansowania PRPO WKP.

Analizując powyższą tabelę można stwierdzić, że proponowane przez Autorów PRPO WKP kierunki wsparcia odznaczają się wysoką trwałością. Można również odpowiedzieć na pytanie czy zakończenie finansowania danego priorytetu nie spowoduje zaniechania działań w tym obszarze w późniejszym okresie. Ma to ścisły związek z trwałością poszczególnych obszarów aktywności, zaprezentowanych w tablicy 6. Te kierunki wsparcia, które odznaczają się trwałością, mają większe prawdopodobieństwo kontynuacji działań po zakończeniu finansowania z UE. Ma to również związek z tym, czy kierunki wsparcia proponowane przez Autorów PRPO WKP mają charakter „innowacyjny” czy „tradycyjny”. W przypadku przewagi tradycyjnych kierunków wsparcia, czyli jednocześnie tradycyjnych czynników rozwoju, może w przyszłości wystąpić luka rozwojowa. Dlatego też sugeruje się przeanalizowanie Osi Priorytetowych i Kierunków Wsparcia pod tym kątem.

Autorzy PRPO WKP uwzględnili w swoim dokumencie niektóre z propozycji UE oraz Rządu RP. Należy jednak sprawdzić czy część finansowa PRPO WKP jest zgodna z najważniejszymi dokumentami UE oraz dokumentami krajowymi.

- **Strategiczne Wytyczne Wspólnoty (SWW)** – Skala i ogólność dokumentu sprawia trudności w kwestii bezpośredniego odniesienia go do założeń finansowych PRPO WKP. Nie ma jednak podstaw do stwierdzenia, że alokacja finansowa PRPO WKP stoi w sprzeczności z ogólną filozofią SWW.

- **Strategia Lizbońska (SL)** – Dokument ten jest przywoływany w części finansowej PRPO WKP. Autorzy PRPO WKP powołując się na kategorie interwencji realizujące cele SL stwierdzają jak już wcześniej wspomniano, że udział wydatków przeznaczonych na realizację SL w ogólnej wartości PRPO WKP wynosi 41,09 %. Należy również wspomnieć, iż podstawowymi kierunkami usprawnienia proponowanymi w dokumencie SL są pola aktywności w obszarze rynków pracy, szczególnie związane z ich uelastycznieniem i zmniejszeniem pozapłacowych kosztów pracy. Proporcje podziału środków finansowych PRPO WKP wskazują, że istnieją nakłady finansowe przeznaczone na realizację obszarów aktywności proponowanych przez SL.

- **Rozporządzenie Rady Unii Europejskiej nr 1083/2006** - - Rozporządzenie to ustanawia przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności. Generalnie nie stwierdza się żadnych sprzeczności między dokumentami.

- **Strategia Rozwoju Kraju (SRK)** - Jest to podstawowy dokument strategiczny kraju, hierarchizujący cele i priorytety dla rozwoju społeczno – gospodarczego. Podstawowe obszary aktywności SRK to: wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki to poprawa stanu

infrastruktury technicznej i społecznej, wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości, budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa, rozwój obszarów wiejskich oraz rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej. Wobec powyższego można stwierdzić, że proporcje podziału środków finansowych w PRPO WKP zapewniają realizację obszarów aktywności zgodnych z SRK.

• **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (NSRO)** – Zgodność z tym dokumentem została przeanalizowana już wcześniej w niniejszym opracowaniu.

• **Procedury Przygotowania Programów Operacyjnych na lata 2007-2013 oraz innych dokumentów niezbędnych do uruchomienia NSRO (PPPO)**

– W dokumencie PPPO stwierdzono, iż: instytucja zarządzająca RPO odpowiedzialna za przygotowanie i późniejszą realizację RPO w sposób dowolny projektuje kształt RPO, wyznaczając Osie Priorytetowe w oparciu o kierunki rozwoju zawarte w strategii województwa. Na podstawie specyficznych potrzeb własnego regionu indywidualnie decydują o podziale środków na poszczególne Osie Priorytetowe. Jednakże w celu zwiększenia poziomu wsparcia celów określonych w Strategii Lizbońskiej do pułapu 60% MRR określiło następujący podział środków w ramach 16 RPO:

– działania w sferze produkcyjnej (badania i rozwój technologiczny, w tym infrastruktura szkolnictwa wyższego wspierająca działalność naukowo-badawczą; innowacje; bezpośrednie wsparcie przedsiębiorców i działalność instytucji otoczenia biznesu; społeczeństwo informacyjne; odnawialne źródła energii; turystyka, w zakresie wsparcia usług świadczonych przez przedsiębiorców) – min. 40% całkowitej przyznanej alokacji;

– infrastruktura społeczna i ochrony zdrowia - max. 7% całkowitej przyznanej alokacji (w tym max. 3% na ochronę zdrowia i opiekę nad dzieckiem);

– małe projekty infrastrukturalne (niesieciowe, niekompleksowe) – max. 20% całkowitej przyznanej alokacji;

– współpraca międzyregionalna – max. 2% całkowitej przyznanej alokacji.

Dopuszcza się możliwość przekroczenia w ramach RPO limitów ustanowionych przez MRR. Każdorazowa zgoda na takie odstępstwo wymagać będzie indywidualnych negocjacji MRR. W ramach negocjacji IZ RPO będzie zobowiązana wykazać, że przewidywane do realizacji inwestycje, które wpływają na przekroczenie limitu, w znaczący sposób przyczynią się do rozwoju regionu. Przestrzeganie limitów będzie monitorowane w trakcie realizacji RPO.

Wątpliwości autorom ewaluacji dostarcza kwestia ewentualnej możliwości przekroczenia progu 7% alokowanych środków na infrastrukturę społeczną i ochronę zdrowia. Byłoby to niezgodne z wytycznymi PPPO. Kwestie społeczne w tym przedsięwzięcia związane z ochroną zdrowia będą realizowane w ramach Osi Priorytetowej III., na którą przewidziane są środki w wysokości 10% ogólnej sumy alokacji. Jednak w ramach tej Osi realizowane będą również inne przedsięwzięcia, m.in. z dziedziny kultury. Dlatego też trudno jednoznacznie ocenić, czy próg 7% został przekroczony. Pomimo, iż po analizie struktury podziału środków finansowych między Priorytety wydaje się, że Autorzy PRPO WKP przestrzegali założeń zawartych w dokumencie PPPO, sugeruje się ponowną analizę proporcji rozdzielonych środków pomiędzy osie Priorytetowe pod kątem przestrzegania założeń zawartych w dokumencie PPPO.

4. Aktualizacja oceny systemu wskaźników realizacji

4.1. Ogólna charakterystyka zadania

Przedmiotem oceny są wskaźniki monitorujące realizację założonych obszarów interwencji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (PRPO WKP) opatrzone datą: styczeń 2007 r.

Ocena będzie przeprowadzona w trzech obszarach:

1. Użyteczność i poprawność merytoryczna proponowanych wskaźników.
2. Spójność wewnętrzna proponowanych wskaźników.
3. Spójność zewnętrzna proponowanych wskaźników.

Podobnie jak w poprzednim rozdziale układ kolejnych podrozdziałów podporządkowano obszarom oceny.

PRPO WKP w zakresie użyteczności i poprawności merytorycznej wskaźników obejmować będzie następujące fragmenty Programu:

1. W zakresie Celu Strategicznego – Tabela 8 – Podstawowe wskaźniki realizacji Celu (s.46),
2. W zakresie Celów Szczegółowych – Tabela 11 - Podstawowe wskaźniki realizacji Celów Szczegółowych (s. 49),
3. W zakresie Osi Priorytetowej I – Wskaźniki monitorowania Osi Priorytetowej I (s. 58),
4. W zakresie Osi Priorytetowej II – Wskaźniki monitorowania Osi Priorytetowej II (s. 62),
5. W zakresie Osi Priorytetowej III – Wskaźniki monitorowania Osi Priorytetowej III (s. 65),
6. W zakresie Osi Priorytetowej IV – Wskaźniki monitorowania Osi Priorytetowej I (s. 68),
7. W zakresie Osi Priorytetowej V – Wskaźniki monitorowania Osi Priorytetowej V (s. 71),
8. W zakresie Osi Priorytetowej VI – Wskaźniki monitorowania Osi Priorytetowej VI (s. 73-74),
9. W zakresie Osi Priorytetowej VII – Wskaźniki monitorowania Osi Priorytetowej VII (s. 76),
10. W zakresie Osi Priorytetowej VIII – Wskaźniki monitorowania Osi Priorytetowej VIII (s. 78).

4.2. Użyteczność i poprawność merytoryczna proponowanych wskaźników

W niniejszym obszarze analizie zostaną poddane wskaźniki monitorujące przebieg realizacji celów rozwoju PRPO WKP. Zatem autorzy ewaluacji przeanalizują tę kwestię w oparciu o następujące kryteria:

- Czy zdefiniowane wskaźniki są kompletne?
- Czy zdefiniowane wskaźniki są poprawne i merytorycznie uzasadnione?
- Czy zdefiniowane wskaźniki są mierzalne i dostępne, a ich koszt pozyskania nie jest nadmierny?
- Czy zaproponowane wskaźniki i ich wartości docelowe tworzą podstawę dla przyszłego systemu monitoringu i ewaluacji wdrażania programu operacyjnego?

Autorzy Programu zdefiniowali wskaźniki rozwoju dla Celu Strategicznego. Stworzono 7 wskaźników dla Celu Strategicznego, które określają stopę bezrobocia, PKB oraz liczbę utworzonych miejsc pracy. Należy skonstatować, że wskaźniki są prawidłowo dobrane i opisane. Oprócz zdefiniowanego wskaźnika, podane są wartości bazowe i docelowe dla poszczególnych wskaźników oraz źródło danych. Brak częstotliwości przeprowadzania pomiaru. Ponadto gdzieśkolwiekś brakuje jednostek miary.

Dokument PRPO WKP zawiera wskaźniki dla zdefiniowanych trzech Celów Szczegółowych. Zdefiniowano 9 wskaźników dla trzech omawianych Celów. Podobnie jak w przypadku Celu Strategicznego brakuje podania częstotliwości przeprowadzania pomiaru. Oprócz tego mankamentu, podano wszystkie najważniejsze informacje: wartość bazową i docelową wskaźnika oraz źródło danych.

Autorzy Programu stworzyli 55 wskaźników dla Priorytetów. Wskaźniki dla poszczególnych Priorytetów zostały sporządzone w sposób jasny i logiczny. Cechuje je sensowność i spójność. Oprócz zdefiniowanego wskaźnika, Autorzy PRPO WKP zamieścili wartości bazowe i docelowe dla każdego wskaźnika, informację na temat częstotliwości pomiaru oraz źródła danych. Dodatkowo podana jest informacja na temat przekroju terytorialnego. W dokumencie PRPO WKP brak wskaźników oddziaływania. W załączniku do dokumentu PRPO WKP podano natomiast wskaźniki kontekstowe. Odpowiedź na temat kompletności zarówno wskaźników Celu Strategicznego, jak i poszczególnych Osi Priorytetowych wynika z odpowiedzi na pytanie o liczebność i trafność poszczególnych wskaźników. Biorąc pod uwagę zakres obszaru, który dzięki wskaźnikom zostanie poddany mierzeniu, nie można stwierdzić, że wskaźniki są niekompletne.

Analizując stopień kompletności informacji nt. wskaźników od strony formalnej, zwracają uwagę pewne niewielkie usterki:

- Oś Priorytetowa I – Wskaźnik produktu 1 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa I – Wskaźnik rezultatu 1 – brak wartości docelowej,
- Oś Priorytetowa I – Wskaźnik rezultatu 4 – brak jednostki oraz brak wartości docelowej,
- Oś Priorytetowa II – Wskaźnik produktu 1 – brak jednostki,

- Oś Priorytetowa II – Wskaźnik rezultatu 2 – brak wartości docelowej,
- Oś Priorytetowa III – Wskaźnik produktu 1 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa III – Wskaźnik rezultatu 1 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa III – Wskaźnik produktu 1,2,3, – brak wartości docelowej,
- Oś Priorytetowa IV – Wskaźnik produktu 1 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa IV – Wskaźnik rezultatu 1 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa V – Wskaźnik produktu 1 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa V – Wskaźnik rezultatu 1 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa V – Wskaźnik rezultatu 2,3,4 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa V – Wskaźnik rezultatu 4 – brak wartości docelowej,
- Oś Priorytetowa VI – Wskaźnik produktu 1,2 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa VI – Wskaźnik rezultatu 1,2 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa VI – Wskaźnik rezultatu 2 – brak wartości docelowej,
- Oś Priorytetowa VII – Wskaźnik produktu 1 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa VII – Wskaźnik rezultatu 1,2,3 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa VII – Wskaźnik rezultatu 2 – brak wartości docelowej,
- Oś Priorytetowa VIII – Wskaźnik produktu 1,2,3 – brak jednostki,

Sugeruje się umieszczenie w tabelach poświęconych wskaźnikom, osobnej kolumny dla jednostek miary. Autorzy ewaluacji intuicyjnie uważają, że w większości przypadków jednostki miary są poprawne, natomiast brak jej wyeksponowania jest drobnym mankamentem, który sugeruje się usunąć.

Odnosząc się do merytorycznej poprawności przedstawionych wskaźników oraz zasadności ich zastosowania, można stwierdzić, że są one właściwie przyporządkowane, zarówno do Celu Strategicznego, jak i do szczególnych Osi Priorytetowych. Założenia co do wartości wskaźników docelowych są odpowiednie, jednak zawsze w takich sytuacjach istnieje zagrożenie co do subiektywności przyjmowanych wartości. Brak tutaj jednak informacji na temat podstaw, według których określano wartości docelowe wskaźników. Nie zostało określone, czy przyjęto wartości uważane za maksymalne do osiągnięcia, czy też za najbardziej realne bądź minimalne.

Aby rzetelnie ocenić, czy wartości wskaźników są łatwe do ustalenia, należy przeanalizować je pod kątem ich mierzalności i dostępności. Według założeń PRPO WKP, stopień osiągnięcia poszczególnych wartości wskaźników ma być w zdecydowanej większości mierzony raz do roku, w jednym przypadku będzie mierzony raz na dwa lata począwszy od 2010 r. Wskaźniki są dobrze zdefiniowane i opisane wraz ze źródłem pochodzenia. Uznając je za kompletnie opisane należy stwierdzić, że koszt pozyskania informacji na ich temat nie powinien być nadmierny.

Można zatem skonstatować, że grupa wskaźników, monitorujących przebieg realizacji tak Celu Strategicznego, jak i Osi Priorytetowych tworzy podstawę dla przyszłego systemu monitoringu i ewaluacji wdrażania programu operacyjnego. Na podstawie grup wskaźników, sporządzonych przez Autorów PRPO WKP, można oprzeć system monitoringu i ewaluacji przedsięwzięć także po zakończeniu finansowania obszarów aktywności ze środków unijnych. Oznacza to, że można zaprogramować sieć wskaźników i

stworzyć system analizy wybranych zjawisk zachodzących na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

4.3. Spójność wewnętrzna proponowanych wskaźników

W obszarze 4.3 autorzy ewaluacji dokonają analizy spójności wskaźników zaproponowanych w dokumencie PRPO WKP. Aby odpowiedzieć na pytanie czy wskaźniki cechuje dostateczna wzajemna spójność, należy je przeanalizować pod kątem wewnętrznej zgodności, logicznego powiązania z celami i priorytetami, a także związkami przyczynowo – skutkowymi pomiędzy produktami, rezultatami i oddziaływaniami. Do oceny wewnętrznej spójności wskaźników przyjęto następujące definicje wskaźników¹⁶:

- Za wskaźnik produktu (output indicator) uważa się wskaźnik odnoszący się do konkretnego działania, mierzony w jednostkach fizycznych bądź pieniężnych np. km zmodernizowanych dróg, liczba firm wspartych finansowo,
- Wskaźnik rezultatu (result indicator) to bezpośrednie (natychmiastowe) efekty dla beneficjentów spowodowane określonym programem (działaniem) – mogą one być również wyrażane w jednostkach fizycznych lub pieniężnych (np. skrócenie czasu podróży, liczba przeszkolonych pracowników, liczba wypadków drogowych, obniżka kosztów transportu),
- Wskaźniki oddziaływania (impact indicators) – odnoszą się do długofalowych skutków programu; wyróżnia się dwie koncepcje oddziaływań: specyficzne (specific impacts) – występujące po upływie pewnego czasu związane z podjętymi działaniami i bezpośrednimi beneficjentami np. większa konkurencyjność firm ogólne (global impacts) – długofalowe efekty oddziałujące na szerszą populację np. dodatkowy (powodowany realizacją programu) wzrost PKB.

Zaprezentowany zestaw wskaźników oddziela od siebie wskaźniki produktu i rezultatu. Co już było wcześniej podnoszone, brak w dokumencie wskaźników oddziaływania. Należy stwierdzić, że wskaźniki przedstawione w PRPO WKP są logicznie powiązane z Celem Strategicznym, Celami Szczegółowymi i poszczególnymi Osiami Priorytetowymi.

Wskaźniki Celu Głównego: Liczba utworzonych miejsc pracy, Stopa bezrobocia oraz Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca precyzyjnie określają obszar określony przez Cel Główny.

Wskaźniki dla trzech Celów Szczegółowych:

- Cel Szczegółowy 1 – *Zwiększenie atrakcyjności województwa kujawsko-pomorskiego,*
- Cel Szczegółowy 2 – *Zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu*

¹⁶ Definicje za: Indicators for monitoring and evaluation: a practical guide, The New Programming Period, 2007-2013: Methodological Working Papers, European Commission, 2006, s.6.

- Cel Szczegółowy 3 - *Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców*

Podane są one we wspólnej tablicy. Cel Szczegółowy 1 jest tak skonstruowany, że nie wiadomo czy chodzi o atrakcyjność inwestycyjną czy atrakcyjność dla mieszkańców. Przy tak skonstruowanych wskaźnikach należy domniemywać, że Cel szczegółowy 1 zawiera oba z opisywanych powyżej obszarów. Z tego punktu widzenia wydaje się, że wskaźnik *Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogółu ludności* nie wystarcza aby skutecznie monitorować całą sferę atrakcyjności wewnętrznej województwa kujawsko – pomorskiego. Ponadto jeżeli Cel Szczegółowy 1 jest rozumiany szeroko (jako atrakcyjność inwestycyjna oraz atrakcyjność do zamieszkania), istnieje zagrożenie niespójności ze wskaźnikami zawartymi w Celu Szczegółowym 3. Proponuje się zatem ponowną analizę poprawności zdefiniowanych wskaźników dla Celów Szczegółowych, ze szczególnym uwzględnieniem Celu Szczegółowego 1 i 3.

Poza wyżej opisanym mankamentem można stwierdzić, że poszczególne grupy wskaźników monitorujących realizację Celów różnego rzędu oraz osi Priorytetowych są względem siebie rozłączne, nie są wzajemnie sprzeczne, a dodatkowo będąc względem siebie komplementarne, tworzą logiczny i spójny zespół wskaźników. Należy zatem pozytywnie ocenić wskaźniki punktu widzenia ich właściwego przypisania. Zauważa się również spójność wskaźników pod względem formalnym, tzn. proponowane wskaźniki są spójne z wytycznymi Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w tej kwestii.

4.4. Spójność zewnętrzna proponowanych wskaźników

W niniejszym obszarze autorzy ewaluacji odpowiedzą na pytania dotyczące spójności zewnętrznej wskaźników zaproponowanych w dokumencie PRPO WKP. Aby znaleźć odpowiedź na takie pytania, należy rozważyć kwestie dotyczące spójności wskaźników zawartych w PRPO WKP ze wskaźnikami innych dokumentów, z którymi Program jest logicznie powiązany, jak: Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, czy też Prognoza wpływu makroekonomicznego na województwo kujawsko-pomorskie. Należy również stwierdzić, czy proponowane wskaźniki są zgodne z zewnętrznymi dokumentami formalnymi. Aby uzyskać pełen obraz dotyczący zewnętrznej spójności należy spróbować rozważyć kwestię realności docelowych wartości finansowych w kontekście planowanych nakładów.

Wskaźniki zaprezentowane w PRPO WKP ujęte są w podobny sposób jak wskaźniki w NSRO. Poszczególne grupy wskaźników przypisane są do Celu Strategicznego oraz celów podrzędnych. Pokazane są również wartości bazowe i docelowe wskaźnika, a także źródło i częstotliwość pomiaru. Rozszerzeniem ujętej w PRPO WKP perspektywy jest pokazanie ewentualnej zmiany wskaźnika, która mogła powstać w wyniku oddziaływania środków UE, natomiast w stosunku do NSRO, PRPO WKP ma jedną dodatkową informację na temat przekroju terytorialnego. Merytorycznie rzecz ujmując, wskaźniki pokazane w PRPO WKP są spójne ze wskaźnikami zawartymi w NSRO. Przedstawione tabelarycznie w dokumencie NSRO zestawienie zawierające skwantyfikowane cele określone

na potrzeby pomiaru stopnia osiągnięcia celu głównego i celów horyzontalnych, pomimo większego stopnia ich ogólności, nie pozwalają na konstatację o sprzeczności zespołów wskaźników między omawianymi dokumentami.

Co już było podnoszone we wcześniejszej części niniejszego dokumentu, nie jest możliwe odniesienie się do prognozy makroekonomicznej sporządzanej za pomocą metody HERMIN.

Analizując wyniki badania przeprowadzonego wykorzystując model MaMoR2, nie można stwierdzić, aby struktura wskaźników, jaka zaproponowana została przez Autorów PRPO WKP była niewłaściwa. Model MaMoR2 daje informację o wpływie PRPO WKP na: zatrudnienie, wydajność pracy, wynagrodzenie przeciętne, dochody ludności, inwestycje, spożycie, kapitał rzeczowy i ludzki. Ze względu na charakter analizowanych zmiennych, możliwości ich wykorzystania ograniczają się do wskaźnika rezultatu, bądź oddziaływania. Jednak w świetle proponowanych alokacji finansowych nie znajduje się uzasadnienia dla tezy, że wartości docelowe wskaźników są nierealne.

5. Wnioski i rekomendacje końcowe

Ogólna ocena dotycząca stopnia alokacji środków finansowych oraz system wskaźników w PRPO WKP jest pozytywna. Oznacza to, że brak poważnych uchybień i błędów w zakresie badanych obszarów. Nie oznacza to jednak, że opisywane przez autorów ewaluacji obszary zwarte w dokumencie PRPO WKP mogą pozostać w niezmienionym kształcie. Poniżej przedstawione zostaną ogólne konkluzje wynikające z przeprowadzonej oceny:

1. Rekomendacje dotyczące części finansowej dokumentu
  - a) Tytuł rozdziału, który poświęcony jest zagadnieniom finansowym w dokumencie PRPO WKP - „Zarys szacunkowego planu finansowego” sugeruje, że będziemy mieć do czynienia z ogólną analizą finansową, bądź zapisami w tym obszarze, będącymi we wczesnym stadium rozwoju. Zespół ewaluacyjny sugeruje zmianę nazwy w ostatecznej wersji dokumentu,
  - b) Autorzy PRPO WKP wymieniają co prawda na jakich kryteriach oparli strukturę alokacji finansowej, ale dla oceny alokacji finansowej jest to niewystarczające. Zespół ewaluacyjny postuluje o wprowadzenie konkretnej charakterystyki tych kryteriów,
  - c) Zwraca uwagę fakt, iż w grupie wymienionych powodów obecnego kształtu alokacji finansowej w ramach PRPO WKP, nie poruszona została problematyka kapitałochłonności poszczególnych Osi Priorytetowych. Wydaje się, że kwestia ta ma niebagatelny wpływ na strukturę podziału środków finansowych. Jeżeli taka analiza była przeprowadzana przez Autorów PRPO WKP, sugeruje się umieszczenie odpowiedniego komentarza w tej sprawie,
  - d) W tekście nie odnaleziono również analizy kryteriów dla zakładanej struktury współfinansowania, szczególnie w ujęciu zdolności finansowej jednostek samorządów terytorialnych oraz realności współfinansowania przez sektor prywatny. Proponuje się zatem wprowadzenie odpowiednich zapisów w tym obszarze,
  - e) Część finansowa dokumentu, mogłaby zostać uzupełniona o informację na temat podziału środków EFRR ze względu na obszar interwencji (miasto/wieś) w PRPO WKP. Informacja ta mogłaby być przygotowana w formie osobnej tabeli. Należy jednak podkreślić, że nie jest to obowiązkowe,
  - f) Mając pełną świadomość faktu, iż podział środków został wykonany przez Autorów PRPO WKP w rzetelny sposób, uwagę zwracają Osi Priorytetowe III i VI. Sugeruje się powtórne przeanalizowanie Osi Priorytetowych pod kątem proporcjonalności przydzielonych środków w tych Osiach Priorytetowych. Szczególnie zaś dotyczy to Osi Priorytetowej VI,
  - g) W tablicy 3 występują niewielkie różnice w preliminowanych kwotach poszczególnych lata pomiędzy dokumentami PRPO WKP i NSRO. Pomimo, iż są to kosmetyczne różnice, sugeruje się dostosowanie wartości liczbowych do NSRO lub odpowiednie wyjaśnienia w tym względzie.

- h) W kwestii wysokości prywatnego wkładu własnego, uwagę zwraca Oś Priorytetowa VI - *Wspieranie rozwoju turystyki*. Wkład własny pochodzenia prywatnego w wysokości 11,19 mln euro to kwota wymagająca zręcznej umiejętności przyciągania inwestorów prywatnych. Sugeruje się powtórne przeanalizowanie proporcji podziału środków pochodzenia prywatnego.
- i) Wątpliwości autorom ewaluacji dostarcza kwestia ewentualnej możliwości przekroczenia progu 7% alokowanych środków na infrastrukturę społeczną i ochronę zdrowia. Byłoby to niezgodne z wytycznymi PPPO. Sugeruje się powtórne przeanalizowanie tej kwestii.
- j) Pewnym zagrożeniem w kwestii realizacji planowanych przedsięwzięć – w związku z faktem, iż większość z przedsięwzięć ma charakter inwestycji „twardych” – może być dotrzymanie terminów ich wykonania, nie tyle z braku kapitału, ile ograniczonej ilości profesjonalnych firm zdolnych do zrealizowania zamówień. Należy bowiem pamiętać, że w tym samym czasie podobne przedsięwzięcia będą realizowane w 15 innych regionach. Ponadto należy wziąć pod uwagę prawdopodobieństwo dynamicznego przyrostu cen w sektorze budownictwa, jaki może mieć miejsce w latach 2007-2013.
- k) Postuluje się o odwołanie do doświadczeń z lat ubiegłych w zakresie wykonywania zadań w zakładanym czasie oraz jakości współpracy z pozyskanymi wykonawcami projektów.

2. Sugestie dotyczące części wskaźnikowej dokumentu:

- a) W dokumencie PRPO WKP, dla Celu Strategicznego i Celów Szczegółowych, nie podano informacji na temat częstotliwości przeprowadzania pomiaru. Proponuje się uzupełnić tabele o tę informację.
- b) W dokumencie PRPO WKP brak wskaźników oddziaływania. Sugeruje się uzupełnienie grupy wskaźników. Zaznacza się jednak, że nie jest to zabieg obowiązkowy.
- c) Autorzy PRPO WKP nie przeprowadzili w dokumencie analizy kryteriów dla wyznaczonych wartości docelowych wskaźników. Wydaje się to być niezwykle ważnym aspektem PRPO WKP, dlatego proponuje się zamieszczenie odpowiednich zapisów w tej sprawie.
- d) Analizując stopień kompletności informacji nt. wskaźników od strony formalnej, zwracają uwagę pewne niewielkie usterki:
  - Oś Priorytetowa I – Wskaźnik produktu 1 – brak jednostki,
  - Oś Priorytetowa I – Wskaźnik rezultatu 1 – brak wartości docelowej,
  - Oś Priorytetowa I – Wskaźnik rezultatu 4 – brak jednostki oraz brak wartości docelowej,
  - Oś Priorytetowa II – Wskaźnik produktu 1 – brak jednostki,
  - Oś Priorytetowa II – Wskaźnik rezultatu 2 – brak wartości docelowej,
  - Oś Priorytetowa III – Wskaźnik produktu 1 – brak jednostki,
  - Oś Priorytetowa III – Wskaźnik rezultatu 1 – brak jednostki,
  - Oś Priorytetowa III – Wskaźnik produktu 1,2,3, – brak wartości docelowej,
  - Oś Priorytetowa IV – Wskaźnik produktu 1 – brak jednostki,
  - Oś Priorytetowa IV – Wskaźnik rezultatu 1 – brak jednostki,

- Oś Priorytetowa V – Wskaźnik produktu 1 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa V – Wskaźnik rezultatu 1 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa V – Wskaźnik rezultatu 2,3,4 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa V – Wskaźnik rezultatu 4 – brak wartości docelowej,
- Oś Priorytetowa VI – Wskaźnik produktu 1,2 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa VI – Wskaźnik rezultatu 1,2 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa VI – Wskaźnik rezultatu 2 – brak wartości docelowej,
- Oś Priorytetowa VII – Wskaźnik produktu 1 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa VII – Wskaźnik rezultatu 1,2,3 – brak jednostki,
- Oś Priorytetowa VII – Wskaźnik rezultatu 2 – brak wartości docelowej,
- Oś Priorytetowa VIII – Wskaźnik produktu 1,2,3 – brak jednostki,

Sugeruje się umieszczenie w tabelach poświęconych wskaźnikom, osobnej kolumny dla jednostek miary. Autorzy ewaluacji intuicyjnie uważają, że w większości przypadków jednostki miary są poprawne, natomiast brak jej wyeksponowania jest drobnym mankamentem, który sugeruje się usunąć.

- e) Proponuje się zhierarchizowanie wskaźników w ramach Osi Priorytetowych. W związku z faktem, iż w większości przypadków, w grupie wskaźników w obrębie Osi Priorytetowej są te z użytecznością zasadniczą oraz użytecznością poboczną. Dlatego też sugeruje się wskazanie wskaźników o największej użyteczności.
- f) Proponuje się ponowną analizę wskaźników dla Celów Szczegółowych pod kątem poprawności ich zdefiniowania.
- g) Poddaje się pod rozagę Autorów PRPO WKP ideę zbudowania systemu wskaźników na zasadzie par. Chodzi o ściślejsze powiązanie ze sobą wskaźników. I tak każdemu określone mu wskaźnikowi produktu powinien odpowiadać wskaźnik rezultatu i ewentualnie wskaźnik oddziaływania.